

Роман Голобутовський,
професор кафедри
загальноправових дисциплін,
доктор юридичних наук
Анастасія Кузнєцова,
студентка юридичного факультету
*(Дніпропетровський державний
університету внутрішніх справ)*

СУД ПРИСЯЖНИХ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні однією з найважливіших проблем є питання реалізації та доступу до правосуддя в Україні за безпосередньої участі народу. У сучасних державах суд є інститутом захисту людини, відповідно й в Україні. Ще Арістотель у своїх працях зазначав, що суд не може чинитися лише за участю суддів. З 2012 року в Україні було започатковано функціонування суду присяжних з прийняттям Кримінально процесуального кодексу України.

Питанню суду присяжних та реалізації доступу до суду через присяжних присвятили свої праці такі вчені: І. Русанова, В. Городовенко, Л. Шувальська, Л. Лобойка, В. Шепітько, В. Шишкін, А. Лужанський, О. Яновська, В. Нора, М. Олашин, А. Коні, Ю. Грошевий, С. Іваницький, В. Канцір, Р. Куйбіда, О. Кучинська та ін. Конституція України є Основним законом, що закріплює найважливіші положення, принципи, засади та напрями їх реалізації. Україна є демократичною, соціальною, правовою державою де влада належить народові. Відповідно, одним із пріоритетних принципів для держав є реалізація та забезпечення прав людини. Невід'ємним є право людини на доступ до правосуддя.

Поняття «доступ до правосуддя» є досить багатограним та широким. На думку О. Стовби, поняття «правосуддя» має дві складові: «право» та «суддя». Він трактує це поняття, як право судити, мати можливість чинити суд. 22 ст. Конституції України наголошує, що права людини, які передбачені II Розділом не є вичерпними. Таким чином можна припустити, що громадяни України мають право чинити суд, на що вказують положення 5 статті Конституції України, згідно з якою народ є єдиним джерелом влади в державі, отже і судової [1].

Згідно з 124 ст. Конституції України народ безпосередньо бере участь у правосудді через присяжних, такі ж положення закріплює ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» у 5 ст. [6,7] Поняття «суд присяжних» було досліджено багатьма вченими та науковцями, дослідивши це питання, можна прийти до висновку, що суд присяжних – це інститут всієї системи органів державної влади України, що реалізує принцип безпосередньої участі народу у

правосудді. Або, як правовий інститут, що має спеціальні права, який скликає групи осіб для участі в здійсненні правосуддя, надає право присяжним оцінити діяння підсудного тощо [2]. На сьогодні законодавством України врегульовані лише деякі аспекти та встановлені певні випадки діяльності суду присяжних в Україні.

За участі присяжних розглядаються справи за кримінальним та цивільним провадженням. У 386 ст. КПКУ встановлюються права та обов'язки, 6 ст. ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» визначаються гарантії прав присяжних. На нашу думку важливим питанням є саме визначення прав присяжних у судовому процесі. Відповідно до закону вони наділені такими правами: брати участь у дослідженні всіх відомостей та доказів у судовому засіданні; робити нотатки під час судового засідання; з дозволу головуючого ставити запитання обвинуваченому, потерпілому, свідкам, експертам, іншим особам, які допитуються; просити головуючого роз'яснити норми закону, що підлягають застосуванню під час вирішення питань, юридичні терміни і поняття, зміст оголошених у судовому засіданні документів, ознаки злочину, у вчиненні якого обвинувачується особа [3].

Присяжні наділені такими правами, що надають повну змогу ознайомитися зі справою та безпосередньо брати участь у правосудді у нарадчій кімнаті голосуванням [4]. Згідно з 3 частиною 31 ст. КПКУ кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі здійснюється у складі суду присяжних (трьома присяжними) та двома суддями [5]. Відповідно встановлені умови, щодо розгляду цивільного провадження судом присяжних. Згідно з 4 частиною 234 ст. ЦПК розгляд справ, щодо: обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою, всиновлення, надання психіатричної допомоги в психіатричному порядку, обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу [6]. На нашу думку є актуальним питання щодо надання права присяжним розглядати справи кримінального провадження не лише з мірою покарання довічного позбавлення волі, а й справи нетяжких, тяжких та особливо тяжких злочинів. Це дало би змогу розширити права присяжних та більш широко реалізувати принцип права народу на владу.

Отже, згідно з 5 ст Конституції України народ є єдиним джерелом влади в державі. Суд присяжних надає можливість створити необхідні умови для подальшого втілення ідей правової держави у сфері правосуддя. Дослідивши чинне законодавство, можна стверджувати, що в Україні суд присяжних – безпосередній прояв доступу до правосуддя. Присяжні наділені такими правами та обов'язками, які залучають їх до всебічного розгляду справи та надають право обирати міру покарання. Також слід сказати, що сучасний інститут присяжних в Україні містить деякі не врегульовані моменти, які потребують доопрацювання.

1. Овчаренко О. М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації: монографія. Харків : «Право», 2008. 304 с.
2. Лужанський А. В., Основні ознаки конституційно-правового механізму гарантій права на доступ до правосуддя. «Вісник Вищої ради юстиції» № 1 (9), 2012. С. 44-62. URL: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik09_04.pdf
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 (зі змінами та допов.). *Відомості Верховної Ради України* № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88.
4. Дмитро Киян: Суд присяжних в Україні: актуальні питання реформування. *Закон і бізнес*. URL : https://zib.com.ua/ua/138799-sud_prisyazhnih_v_ukraini_aktualni_pitannya_reformuvannya.html
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 (зі змінами та допов.). *Відомості Верховної Ради України*, 2004, № 40-41, 42, ст.492.
6. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 2019, № 38, ст.160.
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402- VIII . (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 2020, № 2, ст.5.

Ірина Грицай,
професор кафедри
загальноправових дисциплін,
доктор юридичних наук, доцент

Софія Книш,
слухач магістратури
юридичного факультету
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОСНОВИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ СТВОРЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Діяльність держави, яка виражається у формуванні, прийнятті й оприлюдненні нормативно-правових актів, є одним з найважливіших аспектів діяльності держави. Організація, ведення такої діяльності передбачає наявність у законодавців не тільки загальної обізнаності та компетентності, але й вимагає від них спеціальних знань. Крім того, певних навичок опановування інструментарієм формування плану нормотворчої діяльності, нормативно-правових актів й формулювання законодавчих норм. Ці знання у світовій правовій теорії та практиці називають юридичною технікою, що представляє певну систему вимог при створенні типових правових норм, законів та підзаконних актів, їх упорядкуванні й систематизації.

У кожній державі право має певні особливості, але скрізь воно спрямоване на створення та вдосконалення єдиної, внутрішньо узгодженої та послідовної системи норм, що регулюють суспільстві відносини.